

Projektna naloga

MONITORING POPULACIJ IZBRANIH VRST PTIC

Končno poročilo

Ljubljana, november 2005

Naročnik:

Ministrstvo za okolje prostor
Agencija Republike Slovenije za okolje
Vojkova 1b
1001 Ljubljana, p.p. 2608

Izvajalec:

DOPPS – BirdLife Slovenia
Tržaška 2
1001 Ljubljana, p.p. 2990

Odgovorna oseba izvajalca:

Tomaž Mihelič

Odgovorna oseba naročnika:

Andrej Bibič

Poročilo izdelal:

Borut Rubinič

Seznam prejemnikov:

MOPE ARSO	5 x
DOPPS	1 x

Obseg:

29 strani

Datum izdelave:

15.11.2005

Kazalo vsebine

1	Uvod	4
2	Rezultati in diskusija	6
2.1	Metodologija in izvedba popisov.....	6
2.1.1	Popisni protokoli in ustreznost popisnih metod ter popisnih območij.....	6
2.2	Rezultati – izvedba popisov in popisni intervali	11
2.3	Izvedba predavanj in delavnic	20
2.4	Populacijski trend popisovanih vrst	23
3.	Povzetek in zaključki	29

1 Uvod

V gnezditvenih sezonah 2004 in 2005 je bil izveden monitoring populacij izbranih vrst v okviru istoimenega projekta. Pri projektu je sodelovalo več kot 200 volonterskih popisovalcev, ki so v približno 1040 popisnih dneh popisovali populacije 22 izbranih vrst ptic na SPA in IBA območjih ter vse vodne ptice na vseh večjih vodnih površinah v Sloveniji v okviru Zimskega štetja vodnih ptic (IWC).

Tako obsežen in metodološko sistematično izveden niz popisov različnih vrst ptic z namenom spremljanja velikosti njihovih populacij je bil v Sloveniji izveden prvič, možen pa je bil zgolj s pomočjo volonterskega vložka za slovenskih prostor izjemno obsežne baze volonterskih popisovalcev, članov DOPPS.

Namen končnega poročila Monitoringa populacij izbranih vrst ptic je pregledno poročilo o opravljenih popisih v sezonah 2004/05. Poročilo obravnava ali:

- Se je popisalo vse predvidene vrste ptic/ in če ali v predvidenem obsegu?
- Se je ptice popisalo po predvideni (Popisni protokoli I. vmesnega poročila) metodologiji?
- Se je ptice popisalo na vseh načrtovanih popisnih območjih?

Na ta način je podana (Tabela 1) ocena izvajanja monitoringa (gnezditvena sezona 2004, Zimsko štetje vodnih ptic 2005 in gnezditvena sezona 2005) v popisnem obdobju 2004/05. V Tabeli 1 je predstavljena metodologija popisov in skladnost s popisnimi protokoli ter popisnimi območji. Odstopanja zaradi nepredvidenih vzrokov (meteorološki pogoji, modificirana metodologija ipd.) so komentirana v spremnem besedilu.

Podani so tudi predlogi za izboljšanje metodologije popisov, kjer je to potrebno, določeni intervali popisov že popisovanih vrst (Tabela 2), da bi bil monitoring njihovih populacij v čimvečji meri strokovno utemeljen, obenem pa imel tudi čimvečjo aplikativno vrednost. Predstavljene so tudi predlagane vrste za popise v naslednjem popisnem obdobju 2006/07 (Tabela 2).

Poleg tega je povzeta izvedba predavanj in delavnic o namenu in pomenu monitoringov posameznih ciljnih vrst, ki so pripomogle k jačanju in vzdrževanju popisne moči (Tabela 3).

Strokovna argumentacija in interpretacija opravljenih popisov je podana v skladu z zakonskimi določili Zakona o ohranjanju narave, Uredbe o določitvi ekološko pomembnih območij, Uredbe o določitvi posebnih varstvenih območij, Direktive o pticah 79/409/EEC, Ramsarske konvencije o mokriščih in Sporazuma o ohranjanju afriško-evrazijskih selitvenih vodnih ptic. Že v vmesnih poročilih, sumirano pa tudi v končnem poročilu je poseben poudarek tako namenjen interpretaciji rezultatov s stališča:

- Ohranjanja biotske raznovrstnosti in spremljanja ptic kot dela glavnih indikatorjev slednje; ohranjanja ptic, njihovih habitatov in ekosistemov, trejnostne rabe sestavin biotske raznovrstnosti ter ohranjanja naravnega ravnovesja
- Trajnostnega gospodarjenja s ptičjimi vrstami in njihovimi habitatami ter določili, ki jih v zvezi s tem določujejo imenovanja ekološko pomembnih območij, predvsem pa posebnih varstvenih območij v sklopu omrežja Natura 2000

- Direktive sveta 79/409/EEC, ki obvezuje članice k sprejetju potrebnih ukrepov za ohranitev, vzdrževanje ali ponovne vzpostavitve zadostne raznovrstnosti in površine habitatov za vse vrste ptic iz člena 1 iste direktive (Dodatek I k Ptičji direktivi) ter vzdrževanje in upravljanje habitatov skladno z ekološkimi zahtevami na zavarovanih območjih in izven njih
- Dejstva, da vse pogodbenice Sporazuma o ohranjanju afriško-evrazijskih selitvenih vodnih ptic storijo vse potrebno, da ohranijo selitvene vodne ptice ter pri tem posebno pozornost posvetijo ogroženim vrstam in vrstam z neugodnim stanjem ohranjenosti.

V skladu z vsem navedenim, so primerjane populacijske vrednosti ciljnih vrst ptic, popisovanih v omenjenem popisnem obdobju na nacionalni ravni (BirdLife International (2004): *Birds in Europe: population estimates, trends and conservational status*. BirdLife Conservation Series N. 12, Cambridge.) in na ravni IBA ter SPA območij (Božič, L. (2003): *Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji*. DOPPS, Monografija DOPPS št. 2, Ljubljana; (2003) Polak, S. (Ur.) (2000): *Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji*. DOPPS, Monografija DOPPS št. 1, Ljubljana). Kjer je to glede na razpoložljivost podatkov o populacijskih vrednostih iz obdobja zadnjih nekaj let možno, so podani in na kratko interpretirani tudi populacijski trendi popisovanih vrst (Tabela 4).

Populacije ptic smo popisovali v skladu s popisnimi navodili in popisnim protokolom (glej I delno poročilo) večinoma na SPA območjih, deloma pa tudi izven le-teh (predvsem na IBA območjih), kjer je popis to zahteval. Popisi so bili izvedeni v skladu z navodili, zbranimi v popisnih protokolih, na predvidenih območjih, razen v primerih, ko so nova dognanja v času popisov zahtevala spremembo metodologije ali popisnih območij. V pregledni tabeli je predstavljena metodologija popisov in skladnost s popisnimi protokoli ter popisnimi območji. Odstopanja zaradi nepredvidenih vzrokov (meteorološki pogoji, modificirana metodologija ipd.) so komentirana v spremnem besedilu.

Nekatere vrste smo člani DOPPS popisovali že v preteklosti, nekatere pa smo v popisnih sezonah 2004/05 sistematično popisovali prvič.

2 Rezultati in diskusija

Delo, zaobjeto v projektni nalogi je potekalo po naslednjih mejnikih:

1. Izdelava popisnih protokolov, kjer so določeni metodologija popisov, popisno obdobje in popisna območja
2. Popis gnezdečih ptic v sezoni 2004
3. Zimsko štetje vodnih ptic 2005
4. Popis gnezdečih ptic v sezoni 2005

Mejniki so bili predstavljeni v vmesnih poročilih I do IV.

Populacije ptic smo popisovali v skladu s popisnimi navodili in popisnim protokolom (glej I delno poročilo) večinoma na SPA območjih, deloma pa tudi izven le-teh (predvsem na IBA območjih), kjer je popis to zahteval. Popisi so bili izvedeni v skladu z navodili, zbranimi v popisnih protokolih, na predvidenih območjih, razen v primerih, ko so nova dognanja v času popisov zahtevala spremembo metodologije ali popisnih območij. Za vseh 22 vrst ptic, kot tudi za IWC smo opisali metodo popisa ter določili popisne ploskve, kjer se je (naj bi se) ptice popisovalo.

Nekatere vrste smo člani DOPPS popisovali že v preteklosti, nekatere pa smo v popisnih sezonah 2004/05 sistematično popisovali prvič.

2.1 Metodologija in izvedba popisov

2.1.1 Popisni protokoli in ustreznost popisnih metod ter popisnih območij

V I. vmesnem poročilu so predstavljeni ključni metodološki parametri popisov:

- Metoda popisa
- Sezona popisa
- Ključni parametri monitoringa (čas, vreme, habitat, oprema)
- Popisno območje

V pregledni tabeli (Tabela 1) je predstavljena metodologija popisov in skladnost s popisnimi protokoli ter popisnimi območji. Odstopanja zaradi nepredvidenih vzrokov (meteorološki pogoji, modificirana metodologija ipd.) so komentirana v spremnem besedilu.

Tabela 1: Popisovane vrste v sezonah 2004/05, predvidena in dejansko uporabljena popisna metoda ter predvidena in dejansko popisana popisna območja v sezonah 2004/05.

*Ugotavljano je ali se dejanska metoda popisa ujema z metodo predvideno v Popisnih protokolih I. vmesnega poročila projektne naloge. V kolikor se ne, so razlogi za to pojasnjeni v nadaljnjem besedilu.

**Ugotavljano je ali se dejansko popisano območje popisa ujema s tistim, predvidenim v Popisnih protokolih I. vmesnega poročila projektne naloge. V kolikor se ne, so razlogi za to pojasnjeni v nadaljnjem besedilu.

VRSTA POPISA	Metoda popisa	Ujemanje metode popisa*	Predvideno popisno območje 2004	Predvideno popisno območje 2005	Ujemanje popisnega območja**
Alcedo atthis	Modificirani transektni popis peš in s čolnom	DA	/	Dravinja ali Drava ali Mura	DA / popis je bil izveden na Dravinji, Dravi in Muri
Alectoris graeca saxatilis	Ploskovni popis	DA	Breginjski stol in Planja TNP Snežnik-Pivka Kras J rob Trnovskega gozda in Nanos	/	DA
Aquila pomarina	Točkovni popis	DA	Krakovski gozd in Šentjernejsko polje	Krakovski gozd in Šentjernejsko polje	DA
Bubo bubo	Točkovni popis	DA	Kras J rob Trnovskega gozda in Nanos	Kras J rob Trnovskega gozda in Nanos	DA
Caprimulgus europaeus	Točkovni popis na cestnem transektu	DA	Kras	Snežnik-Pivka	DA
Charadrius alexandrinus	Ploskovni popis	DA	Sečoveljske soline Škocjanski zatok	Sečoveljske soline Škocjanski zatok	DA
Ciconia ciconia	Ploskovni popis + intervju	DA	Celotno gnezditveno območje v Sloveniji (znotraj SPA in IBA območij)	Celotno gnezditveno območje v Sloveniji	DA

Coracias garrulus	Ploskovni popis	DA	Celotno območje gnezditve v zadnjih desetih letih	Celotno območje gnezditve v zadnjih desetih letih	DA
Crex crex	Ploskovni popis	DA	Celotno gnezditveno območje kosca v Sloveniji	Celotno gnezditveno območje kosca v Sloveniji (znotraj SPA in IBA območij)	DA
Dendrocopos medius	Modificirani transektni popis ali ploskovni popis	Modificirani transektni popis	Mura (testno)	Mura Krakovski gozd in Šentjernejsko polje Kozjansko-Dobrava-Jovski	DA
Emberiza hortulana	NOAGS	NE/ Ploskovni popis	/	Kras	DA
Falco peregrinus	Modificirani točkovni popis	DA	Ostenja Posavskega hribovja	Kamniško-Savinjske Alpe in Karavanke J rob Trnovskega gozda in Nanos	DA
Ficedula albicollis	NOAGS	DA	Mura (testno)	Mura Krakovski gozd in Šentjernejsko polje Drava	NE / testni popis je pokazal, da je vrsto potrebno popisovati samostojno, ne skupaj s srednjim detlom
Gyps fulvus	Modificirani točkovni popis	DA	/	Kras Snežnik-Pivka J rob Trnovskega gozda in Nanos Breginjski stol in Planja TNP	DA (z izjemo TNP, kjer vrsta ni bila popisovana)
Lanius minor	Ploskovni popis	DA	Krakovski gozd in Šentjernejsko polje	Krakovski gozd in Šentjernejsko polje	DA
Lullula arborea	NOAGS	Modificirani NOAGS popis	/	Kras Goričko Banjšice	DA (poleg tega še Snežnik-Pivka)
Otus scops	Točkovno-transektni popis	DA	Kras Goričko	/	NE (popis je bil izveden na Ljubljanskem barju in

					na Goričkem)
Porzana porzana	Modificirani transektni popis	DA	/	Mura Cerkniško jezero Reka	DA
Porzana parva	Modificirani transektni popis	DA	/	Mura Cerkniško jezero	DA
Sterna hirundo	Ploskovni popis	DA	Drava Sečoveljske soline	Drava Sečoveljske soline	DA
Strix uralensis	Play back – točkovni popis na cestnem transektu	DA	Snežnik-Pivka Kočevsko-Kolpa	Snežnik-Pivka Kočevsko-Kolpa Trnovski gozd	DA
Sylvia nisoria	Modificirani NOAGS popis	DA	Ljubljansko barje	Kras	DA (poleg tega še Snežnik-Pivka)
IWC	Modificirani ploskovni popis	DA	Vse večje vodne površine v Sloveniji	Vse večje vodne površine v Sloveniji	DA

Popisovali smo vse predvidene vrste ptic. Vsi popisi so bili izvedeni po predvideni metodi.

Izjema je le popis vrtnega strnada. Predvidena metoda za popis vrtnega strnada (modificirana metoda Novega ornitološkega atlasa gnezdičk Slovenije – NOAGS) je slonela na predpostavki, da je vrsta na IBA Kras, kjer gnezdi več kot 90 % slovenske populacije, lokalno še vedno relativno pogosta in številčna. Da je tako, se je sklepalo na podlagi populacijskih ocen iz 2003 (Božič 2003, BirdLife International 2004), ki so gnezditveno populacijo vrtnega strnada ocenjevale na 200 do 300 parov. Že v začetku popisa se je izkazalo, da je vrsta neprimerno redkejša. Popisi z predvideno metodologijo (2-kilometrski linijski transekt) gotovo ne bi dali relevantnih rezultatov, zato smo popis izvedli z natančnejšo popisno metodo – ploskovnim popisom. Spremenjena popisna metoda omogoča veliko večjo natančnost tako pri oceni absolutnega stanja populacije vrste (ta je zaradi izjemne ogroženosti vrste nujna!), kot seveda tudi pri nadaljnjem spremljanju populacije za potrebe monitoringa vrtnega strnada.

Vrsta mora biti tudi v bodoče popisovana s pomočjo ploskovnega popisa.

Večina popisov je bila izvedenih na predvidenih popisnih območjih.

Izjema je belovrati muhar, ki je bil popisovan le na testnem območju, beloglavi jastreb in veliki skovik sta bila popisana na manj območjih kot je bilo predvideno, vodomec, hribski škrjanec in pisana penica pa na več območjih kot je bilo predvideno.

Prvotno je bilo predvideno, da se bosta popisa belovratega muharja in srednjega detla delno prekrivala. Tekom testnih popisov na popisnih transektih in ploskvah v SPA Mura, se je izkazalo, da sta metodologija (linijsko transektni popis) in popisna območja za obe vrsti sicer združljivi, termin popisov pa ne. Zato predlagamo izmenični popis obeh vrst (vrsti se popisuje na istih območjih v različnih letih) v dvoletnem intervalu. Le-ta je v letu 2005 prišel na vrsto za srednjega detla, belovratega muharja pa se bo popisovalo v sezoni 2006.

Beloglavi jastreb je bil namesto na petih SPA območjih popisovan na štirih. Po temeljitih premisleku smo se odločili, da bomo raje več energije vložili v usmerjene popise na manj mestih, ki pa bodo popisovana v manjših časovnih intervalih. Popise smo tako izvedli na mestih najpogostejšega pojavljanja vrste pri nas, ki so obenem dovolj vsaksebi, da se pokrije čimvečji geografski prostor. Izpustili smo popisno točko na Planini Kuhinja (SPA TNP), ki je ležala med dvema relativno bližnjima popisnima točkama – Breginjski stol (SPA Breginjski stol in Planja) in Kucelj (SPA J rob Trnovskega gozda in Nanos). Popise smo namesto tega izvajali pogosteje kot je bilo prvotno predvideno – izvedenih 37 namesto 30 popisnih dni. S tem kompromisom smo izvedli učinkovitejši monitoring vrste, rezultati pa so strokovno bolj utemeljeni in metodološko podkrepjeni.

Veliki skovik je bil popisovan namesto na SPA Goričko in Kras na SPA Goričko in Ljubljansko barje. Predvidena količina popisnih dni namreč ni ustrezala popisa na dveh tako obsežnih in zahtevnih SPA območjih kot sta SPA Kras in Goričko. Popis se je tako izvedel na Goričkem, kjer je bil po isti metodi popis izveden že v letu 1997. Popis je bil zato zelo utemeljen in rezultati primerljivi prav v namen spremljanja stanja populacije v časovnem intervalu. Tudi na Ljubljanskem barju so bili popisi velikega skovika predhodno že izvajani, rezultati pa zato primerljivi in ilustrativni. Popis vrste na SPA Kras zahteva veliko energije, saj tam veliki skovik še ni bil celovito popisovan. V načrtu je popis vrste na omenjenem območju v sezoni 2006.

Popisna sezona za vodomca je bila v letu 2005 testna, popis vrste se je sistematično izvajal prvič. Menili smo, da bomo popis lahko izvedli le na enem SPA območju, vendar smo ga kljub temu izvedli na treh SPA območjih. Na ta način smo dobili širši spekter popisnih izkušenj, ki nam je pomagal pri dokončni določitvi popisne metode za popis vrste – kombinirana metoda linijskega transekta peš in iz čolna.

Tudi popisa hribskega škrjanca in pisane penice smo izvedli na več SPA območjih kot je bilo prvotno predvideno. Obe vrsti sta bili dodatno popisani na SPA Snežnik-Pivka.

Dodatni popisi so bili izvedeni prostovoljno z volunternskim vložkom skupine prostovoljnih popisovalcev DOPPS.

2.2 Rezultati – izvedba popisov in popisni intervali

V sezoni 2004/05 smo popisovali 22 ciljno izbranih vrst ptic na SPA in IBA območjih širom države ter izvedli Zimsko štetje vodnih ptic (IWC) v januarju 2005.

Populacije ptic smo popisovali v skladu s popisnimi navodili in popisnim protokolom (glej I delno poročilo in Tabela 1) večinoma na SPA območjih, deloma pa tudi izven le-teh (predvsem na IBA območjih), kjer je popis to zahteval. Popisi so bili izvedeni v skladu z navodili, zbranimi v popisnih protokolih, na predvidenih območjih, razen v primerih, ko so nova dognanja v času popisov zahtevala spremembo metodologije ali popisnih območij.

Vse popise smo izvedli v skladu s popisnimi protokoli. Določeni popisi so datumsko nekoliko odstopali od predvidenega datumskega okvira. Večinoma zaradi neugodnih vremenskih (neprimerno vreme za popisovanje) ali drugih meteoroloških pogojev (ujme, poplave, visok vodostaj), ali pa zaradi spremenjenega datumskega okvira, ki se je izkazal za primernejšega v samem toku popisov.

Odstopanja so bila zabeležena v naslednjih primerih:

- **Kotorna *Alectoris graeca***: popis 2004 je bil na popisni ploskvi Gure izveden izven predvidenega časovnega okvira zaradi neugodnih vremenskih razmer (močan veter) ob prejšnjem popisu
- **Vodomec *Alcedo atthis***: popis v letu 2005 je bil na vseh popisnih ploskvah izveden v neoptimalnih razmerah, zaradi neobičajno visoke gladine vode, posledice neurij in povečane količine padavin v spomladanskem času
- **Podhujka *Caprimulgus europaeus***: popis v letu 2005 na popisnem območju T 1 je bil izveden v neugodnih vremenskih pogojih (močan veter)
- **Kosec *Crex crex***: popis v letu 2004 in 2005 ni bil izveden na popisnih območjih Ljubljansko barje 31 (le 2005) in 32 – območji sta bili spoznani kot neprimerni za kosca; v letu 2004 ni bila izvedena ponovitev popisa na popisnih območjih Ljubljansko barje 15, Planinsko polje, Breginjski stol, Planja, Jovsi in Snežnik-Pivka zaradi neugodnih vremenskih razmer ali nezadostne popisne moči; v letu 2005 kosec ni bil popisani na popisnem območju Reka, ponovitev pa ni bila izvedena na popisnih območjih Cerkniško jezero, Planinsko polje, Breginjski stol, Planja, Jovsi in Snežnik-Pivka zaradi neugodnih vremenskih razmer ali nezadostne popisne moči; na Cerknškem jezeru ponovitev popisa ni bila izvedena zaradi neobičajno visoke gladine

vode – prvi popis je bil namreč možen šele v času ponovitve, prej s strokovnega stališča ni bil možen, podobno je bilo na SPA Snežnik-Pivka ter SPA Doline reke Reke, kjer je popis zaradi omenjenega razloga v sezoni 2005 popolnoma izostal

- **Belovrati muhar *Ficedula albicollis*:** ponovitev popisa ni bila izvedena, ker je bilo ugotovljeno, da metoda popisa vrste skupaj s srednjim detlom ni mogoča; podatki, pridobljeni v testni sezoni so bili tudi brez ponovitve zadovoljivi; vrsti (belovrati muhar in srednji detel) se popisuje izmenično in ne hkrati
- **Pisana penica *Sylvia nisoria*:** ponovitve popisa v sezoni 2004 niso bile izvajane zaradi testiranja metode in identifikacije primernih mest za popisovanje vrste

Velika večina popisov je bila izvedenih v predvidenem datumskem okviru in po predvideni metodi (ponovitev), 1,2 % (13) popisov je bilo opravljenih pomanjkljivo ali sploh ne zaradi subjektivnih razlogov - človeškega faktorja, 3,8 % (40) popisov pa je bilo opravljenih pomankljivo ali sploh ne zaradi objektivnih razlogov – meteorološke razmere ali spremenjena metodologija. Skupno je bilo torej v neskladju z popisnimi protokoli izvedenih približno 5 % vseh popisov, od tega nepopolno (iz objektivnih ali subjektivnih razlogov) približno 3 %, približno 2 % pa v skladu z modificirano metodologijo.

Menimo, da je odstotek neskladno izvedenih popisov, glede na naravo popisov (terensko delo, nepredvidljive vremenske in druge okoliščine) in pionirske popise v primeru mnogih vrst, zanemarljiv.

Poudariti je potrebno tudi, da je bilo skupno število izvedenih terenskih dni za 7,8 % (75) višje od predvidenih 965 dni, razlika pa je volunteerski vložek članov DOPPS.

V Tabeli 2 so predstavljene v sezonah 2004 in 2005 popisovane vrste ter predlagane vrste (delno s predlaganimi popisnimi območji in razlogi za nadaljnje popise) za naslednje popisno obdobje (2006 in 2007). Določen je tudi predlagani popisni interval, ki temelji na dokumentu *Ferlin, F. (2003): Razvoj mednarodno primerljivih kazalcev biotske pestrosti v Sloveniji in nastavitve monitoringa teh kazalcev – na podlagi izkušenj iz gozdnih ekosistemov. CRP projekt 2001-2003*. Na splošno, predvsem pa v primerih, ki jih omenjeni dokument ne določa, je interval določen glede na najbolj recentne strokovne ugotovitve o populacijskih stanjih vrst in njihovi dinamiki.

Tabela 2. Vrste popisovane v sezonah 2004 in 2005, predlog popisov za sezoni 2006/07 in razlog zanje ter predlagani popisni interval za nadaljnji monitoring posamezne vrste.

Vrsta	2004	2005	2006	2007	Razlog	Popisni interval
Alcedo atthis		✓		✓ (Mura – sp., Drava – Pan., Dravinja)	- uvajanje monitoringa vrste (vrsta do 2005 ni bila celovito sistematično popisovana – v let. sezoni je bila potrjena metodologija popisovanja) – v 2007 se bo v istem obsegu ovrednotilo letošnji uspešno izvedeni poskusni popis na istih popisnih ploskvah; v DOPPS na podlagi večletnega priložnostnega (na nekaterih območjih sistematičnega) spremljanja vrsta je potrebna povečane pozornosti, ker se njen življenjski prostor še vedno močno spreminja	3 leta
Alectoris graeca saxatilis	✓		✓ (del Trn.-Nanos, del TNP)	✓ (popisuje se kotorne na popisnih ploskvah 2004 – kontrola po 3-letih)	- triletni interval izvajanja monit. je za vrsto smiseln zaradi ugotovljenega hitrega upadanja populacije; v 2006 se popisuje območja, ki v preteklosti niso bila popisovana, v 2007 pa se ponovi popis na popisnih območjih izpred 3-h let (Breginjski stol in Planja, del TNP, Nanos, Golič); vrsta je tipičen indikator ekstenzivnih gorskih pašnikov, v DOPPS pa jo z ustaljeno metodo popisujemo od leta 2002	3 leta
Aquila pomarina	✓	✓	✓	✓	- zaradi izjemne redkosti vrste in nezahtevnosti popisa, se monitoring vrste izvaja vsako leto; v DOPPS monitoring malega klinkača sistematično izvajamo od leta 2001	1 leto
Aquila chrysaetos	✓	✓			- popis planinskega orla volontersko izvajamo od leta 1999; glede na relativno ugodno populacijsko stanje vrste, smo mnenja, da v naslednjem popisnem obdobju popis vrste ni potreben	10 let
Bubo bubo	✓	✓	✓ (Jelovica, TNP)	✓ (Kamniško-Savinjske Alpe)	- šele najnovejši podatki (leto 2004, 2005) so pokazali, da je vrsta prisotna tudi v našem alpskem prostoru; popis vrste na teh območjih bo šele dal možnost ocenitve realnega stanja vrste v Sloveniji DOPPS je edini, ki je v preteklosti uspešno izvajal	5 let

					popis vrste	
Caprimulgus europaeus	✓	✓	✓ (Banjšice), Trn.- Nanos)		- DOPPS edini sistematično popisuje podhujke; popisi potekajo že od leta 2001, metodologija je bila poenotena v 2004, podatki pa so primerljivi tudi za nazaj; vrsta je odličen indikator nekaterih ukrepov iz SKOP, zato ima njen popis še dodatno aplikativno vrednost	5 let
Charadrius alexandrinus	✓	✓	✓	✓	- na večjem delu gnezditvenega areala beločelega deževnika pri nas je vzpostavljen sistem zaščite in upravljanja – podatke tako lahko v prihodnosti zagotavljajo upravniki zaščitenih območij; DOPPS bo prostovoljno zbiral in sporočal podatke o gnezdiščih vrste izven zaščitenih območij	1 leto
Ciconia ciconia	✓	✓	✓	✓	- zaradi konstantnosti popisov, usposobljenosti ekipe popisovalcev in aplikativnega pomena (indikator stanja v kulturni krajini – merilec uspešnosti SKOP in drugih varstvenih ter trajnostnih ukrepov) se vrsto popisuje vsako leto	1 leto
Coracias garrulus	✓	✓	✓	✓	- vrsta je izjemno redka, na pragu izumrtja v Sloveniji, zato je monitoring populacije urgenten vsako leto; usposobljena ekipa popisovalcev zlatovranko vsakoletno popisuje že od leta 1989	1 leto
Crex crex	✓	✓	✓	✓	-vrsta v Sloveniji doživlja konstanten upad populacije, ki glede na hitrost upada kaže na kritično stopnjo ogroženosti vrste; monitoring je zato nujno izvajati vsako leto na vseh SPA območjih, na vseh potencialnih gnezdiščih vrste pa vsaj na vsakih 5 let (naslednja popisna sezona za popis vseh gnezdišč kosca bo leta 2009); DOPPS je edini, ki je uspel zagotoviti ustrezno število usposobljenih popisovalcev, da se lahko popis sploh izvede	1 leto
Dendrocopos medius	✓	✓		✓	- vrsta se je pokazala za izjemno dober indikator stanja in sprememb v nižinskih poplavnih gozdovih; DOPPS je uspešno nastavljal metodologijo za popis vrste in popise izvedel v letih 2004 in 2005; na podlagi priporočil iz projektne naloge »Razvoj mednarodno primerljivih kazalnikov biotske pestrosti v Sloveniji...« priporočamo ponovitev popisov	2 leti

					srednjega detla na vsaki dve leti. Popis se tako ponovno izvede v letu 2007	
Emberiza hortulana		✓	✓	✓	- glede na izjemen upad populacije vrste ki se je izkazal prav z vzpostavitvijo monitoringa na glavnem območju poselitve (IBA Kras) in kritično stanje ogroženosti vrste, je monitoring vrtnega strnada nujno potrebno izvajati vsako leto	1 leto
Falco peregrinus	✓	✓	✓ (Jelovica, del TNP)		- sokol selec je bil do sedaj popisani v treh SPA območjih; za objektivno oceno stanja v Sloveniji in podlago za oceno trendov pa je smiselno popisati še dve območji	5 let
Ficedula albicollis	✓		✓ (Krakovski gozd, Mura)		- uspešno testiranje metodologije popisa vrste v 2004 je pokazalo, da je monitoring belovratega muharja potrebno izvajati neodvisno od monitoringa srednjega detla; predlagamo izmenični popis obeh vrst v dvoletnih intervalih na istih popisnih enotah; dvoletni interval se priporoča tudi v projektni nalogi »Razvoj mednarodno primerljivih kazalnikov biotske pestrosti v Sloveniji...«	2 leti
Gyps fulvus		✓	✓ (Breginjski stol)	✓ (Kras, snežnik-Pivka, Nanos in J rob Trnovskega gozda)	- prav podatki iz letošnje sezone vzpostavitve monitoringa so opozorili na izjemno zaskrbljujoče stanje preletne populacije beloglavih jastreb v Sloveniji; zato menimo da je nujno z monitoringom nadaljevati tudi v naslednjih dveh sezonah; v letu 2006 predlagamo popis na Breginjskem stolu, v letu 2007 pa na ostalih območjih, kjer se je vrsto popisovalo letos; v prihodnje bi lahko bil popis izmeničen v dvoletnem intervalu z opisanim menjavanjem popisnih lokalitet	2 leti
Lanius minor	✓	✓	✓	✓	- vrsta je zelo redka, omejena na le eno IBA (SPA) območje (Krakovski gozd in Šentjernejsko polje), popisuje pa jo usposobljena ekipa popisovalcev; še naprej predlagamo popise vsako leto, posebej še zato, ker se monitoring črnočelega srakoperja izvaja vsakoletno že od leta 1999 dalje	1 leto
Lullula arborea		✓	✓ (Trn.-Nanos, del		- vrsta je odličen indikator sprememb v kulturni krajini ter uspešnosti prakse določenih ukrepov iz SKOP; v kolikor bo v prihodnosti vzpostavljen Monitoring	3 leta

			Snežnik – Pivka)		pogostih vrst ptic, bodo podatki o razširjenosti in številčnosti hribskega škrjanca uporabljeni tudi v namen izračunov »Ptičjega indeksa«; Interval popisov mora biti določen v sklopu Monitoringov pogostih vrst; zaenkrat predlagamo popis preostalih območij, kjer je vrsta kvalifikacijska – J. rob Trnovskega gozda in Nanos ter preostali del SPA Snežnik-Pivka	
Otus scops	✓		✓ (Kras)	✓ (Goričko)	- vrsta je na Krasu in Goričkem kvalifikacijska, predvsem na Goričkem je opazen tudi signifikanten upad populacije. Na Krasu sistematičen popis še ni bil izveden, območje pa je eno izmed najpomembnejših za vrsto; pri vrsti je smiselno detajlno spremljanje stanja, saj naseljuje specifično ekološko cono – naseljena območja – in je kot taka še dovzetnejša na grožnje. Prav popisi, ki jih je v preteklosti izvajal DOPPS so opozorili na resen upad populacije. Na Goričkem je bil prvi sistematični popis izveden 1997 (ponovljen 2004), ker gre za deset (in tri) letni interval, je popis zelo smiseln!	3 leta
Porzana porzana		✓			- uspešen popis vrste je bil s posebej za popis tukalic usposobljeno ekipo izveden v letošnji sezoni; predlagamo ponovitev popisa čez 3 leta	3 leta
Porzana parva		✓			- uspešen popis vrste je bil s posebej za popis tukalic usposobljeno ekipo izveden v letošnji sezoni; predlagamo ponovitev popisa čez 3 leta	3 leta
Sterna hirundo	✓	✓	✓	✓	- vrsta je redka, omejena na le dve SPA območji, popisuje pa jo ekipa usposobjenih popisovalcev z dolgoletno prakso; še naprej predlagamo popise vsako leto, posebej še zato, ker sistematični monitoring navadne čigre na SPA Drava poteka že od leta 1992; podatke z SPA Sečoveljske soline zagotavlja upravnik krajinskega parka, zato dodatni popis tam ni potreben	1 leto
Strix uralensis	✓	✓	✓ (Jelovica, TNP)	✓ (Kamniško-Savinjske)	- vrsto se popisuje po priporočilih poročila »Razvoj mednarodno primerljivih kazalnikov biotske pestrosti v Sloveniji in nastavitev monitoringa teh kazalnikov - na podlagi izkušenj iz gozdnih ekosistemov« na vseh	5 let

				Alpe)	območjih pogostejšega pojavljanja; testno (z namenom ugotavljanja naravne fluktuacije populacije) vsako leto popisujemo kozače na popisnih ploskvah Javorniki in Kočevski rog	
Aegolius funereus			✓ (poskusno 2 območji)	✓ (popis na 2 območjih)	- vrsta je odličen indikator stanja ohranjenosti gozdov sredogorja, ekipa za popis vrste pa je usposobljena in zagotovljena iz prejšnjih volonterskih popisov vrste; kljub temu je koconogi čuk slabo poznan, podatki o njegovi razširjenosti pa nepopolni in le delno sistematično zbrani; predlagamo pilotski poskusni popis v prvi sezoni in popis na dveh območjih v naslednjem letu	5 let
Sylvia nisoria	✓	✓	✓ (Mura)	✓ (Ljubljansko barje, Snežnik-Pivka)	- vrsta je slabo poznana, popis pa je dodatno utemeljen, ker je zanj že uposobljena ekipa popisovalcev; glede na ugotovitve popisov iz prejšnjih let, ki kažejo na spremembo razširjenosti pisane penice v Sloveniji, je popis smiseln predvsem na območjih, kjer sistematičnih popisov še ni bilo; v letu 2007 bomo po treh letih (popisni interval) ponovili popis na Ljubljanskem barju in Pivškem podolju	3 leta
IWC	✓	✓	✓	✓	- IWC je zelo pomembna množična akcija monitoringa vodnih vrst ptic, ki vključuje preko 200 prostovoljnih popisovalcev in je časovno kot tudi metodološko sinhronizirana po vsej severni polobli; v Sloveniji se izvaja že od leta 1980 vsako leto; DOPPS je edini, ki je uspel zagotoviti ustrezno število usposobljenih popisovalcev, da se lahko popis sploh izvede; pridobljeni podatki so ključni za ugotavljanje stanja prezimujočih vodnih ptic v Sloveniji izkazali pa so se tudi za nujne in neobhodne pri usklajevanju interesov varstva narave in sladkovodnega ribištva	1 leto
Circaetus gallicus			✓ (Kras – poskusno)	✓ (Kras)	- vrsta je redno opazovana na prehranjevališčih v okviru gnezditvenega domačega okoliša, gnezdenje pa do sedaj še ni bilo potrjeno; slabo je poznana tudi ekologija, predvsem gnezditvena biologija vrste in njene ekološke zahteve; predlagamo poskusno	2 leti

					popisno obdobje 2006 in nadaljevanje popisov 2007, ki bi pričakovano razjasnile določene nejasnosti razširjenosti, populacijsko oceno in ekološke zahteve te izjemno pomembne vrste, v smislu stanja ohranjenosti določenih SPA območij	
Circus cyaneus, Egretta alba			✓ (Lj. barje)	✓ (Drava)	- vrsti se pri nas pojavljata v negnezditvenem času; pomembne populacijske vrednosti pa na nekaterih SPA (pepelasti lunj – SPA Ljubljansko barje, velika bela čaplja – SPA Drava) območjih dosegata v času prezimovanja; zaradi podobnega časa in mest pojavljanja predlagamo skupni monitoring obeh vrst na obeh območjih, kjer je ena izmed vrst kvalifikacijska; dosednji podatki niso bili zbirani sistematično, edine podatke pa je zbirala baza prostovoljcev DOPPS	2 leti
Bonasa bonasia			✓ (TNP, Jelovica)	✓ (K-S Alpe, Trnovski gozd)	gre za eno izmed najmanj poznanih in zelo ogroženih vrst v Sloveniji; edine sistematične popise vrste je dosedaj izvajal DOPPS; z zavedanjem o pomembnosti popisa smo v DOPPS začeli s sistematičnim izobraževanjem novih popisovalcev, saj je popis vrste zelo težaven; v naslednjih dveh letih zato lahko izvedemo popis ciljnih SPA območij	3 leta
Tetrao tetrix			✓ (TNP, pohorje)		vrsta v Sloveniji še ni bila sistematično popisovana. V preteklih letih smo na DOPPS usposobili ekipo popisovalcev za delo v visokogorju in na ta način omogočili realno možnost izvedbe popisa vrste; popis je pomemben, saj so tako podatki o stanju vrste, kot o njeni ogroženosti zelo pomanjkljivi	3 leta
Dendrocopos leucotos			✓ (poskusno Trnovski gozd in Kočevsko-Kolpa)	✓ (Kočevsko-Kolpa)	- gre za najredkejšega slovenskega detla, ki je odličen indikator ohranjenosti gozdne krajine; popis predlagamo zaradi izjemno slabega poznavanja populacijskih vrednosti vrste in stanja v SPA območjih	3 leta
Ficedula parva			✓ (Kamn.-savinjske Alpe)		- vrsta doslej še ni bila sistematično popisovana; je odličen indikator ohranjenosti gozdne krajine; na območju SPA V del Kamniško-Savinjskih Alp in bližnji okolici je bilo v letih 2004 in 2005 odkrito večje	3 leta

					<p>število gnezdečih malih muharjev, zato predlagamo sistematični popis v naslednji sezoni – le-ta bi močno prispeval k novim populacijskim ocenam za to vrsto na omenjenem SPA, zaradi maloštevilčnosti in redkosti vrste pa tudi v Sloveniji nasploh</p>	
Vanellus vanellus			 (Ljubljansko barje)	 (Ljubljansko barje)	<p>- kot so pokazale raziskave med leti 1990 in 1995, 1998 ter 2002 do 2005 je populacija pribe na Ljubljanskem barju drastično padla (za približno 70 %), vrsta je kritično ogrožena; iz tega razloga kot tudi pobud, da se vrsto zaradi splošnega drastičnega upada v Evropi vključi na Dodatek I. Ptičje direktive, predlagamo vsakoletni monitoring vrste vsaj na Ljubljanskem barju; DOPPS ima s popisovanjem vrste dolgoletne izkušnje; vrsta je tudi odličen indikator mnogih ukrepov SKOP</p>	1 leto

2.3 Izvedba predavanj in delavnic

Mnogi popisi kvalifikacijskih vrst, posebej pa Zimsko štetje vodnih ptic (IWC) zahtevajo veliko popisno moč in usposobljene popisovalce. Popisi so izvajani voluntersko, zato je izjemnega pomena po eni strani vzdrževanje obstoječih, po drugi strani pa redno pridobivanje novih popisnih moči.

V oba omenjena namena je bilo v okviru Monitoringa organiziranih niz predavanj, delavnic in terenskih akcij. Izvedba slednjih je predstavljena v **Tabeli 3** in v spremnem besedilu.

Tabela 3: Pregled izvedenih akcij - delavnic in predavanj z namenom predstavitve različnih popisovalnih metod in jačanja ter vzdrževanja popisne moči v okviru projektne naloge.

DATUM	POPIS	KRAJ	ŠT. UDELEŽENCEV
5.3.2004	velika uharica	Loka, Črni Kal	35
18.3.2005	velika uharica	Hrastovlje	32
23.3.2005	velika uharica	Vipavska Bela	6
16.3..2005	velika uharica	Most na Soči	5
31.3.2005	velika uharica	Begunje	15
11.3.2005	velika uharica	Šmarje pri Kopru	13
5.6.2004	Kosec	Dolenje jezero, Cerknica	29
4.6.2005	Kosec	Dolenje jezero, Cerknica	30
15.4.2005	Beloglavi jastreb	DOPPS, Ljubljana	14
21.5.2004	veliki skovik	Črna vas, Ljubljana	8
2.5.2005	grahasta in mala tukalica	Dolenje jezero, Cerknica	14
10.1.2004	IWC	Novo mesto	30
6.1.2005	IWC	Celje	5
12.1.2005	IWC	Murska Sobota	9
13.1.2005	IWC	Ljubljana	11

Vrsta: Velika uharica *Bubo bubo*

Datum in kraj izvedbe delavnice: 5.3.2005, 11., 16., 18., 23. in 31.3.2005, Loka; Hrastovlje, Vipavska Bela, Most na Soči, Begunje, Šmarje pri Kopru

Št. udeležencev: 35, 32, 5, 6, 15, 13

Opombe:

Popis velike uharice je tradicionalna akcija DOPPS, ki poteka vsako leto od leta 2001. Tradicionalno akcijo izvajamo na Kraškem robu, kjer je bila izvedena tudi v obeh letih – 2004 in 2005. Poleg tega smo popis v letu 2005 izvedli še na Tolminskem, Vipavskem, Gorenškem ter v dolini Dragonje. Akcija je sestavljena iz zbora na terenskem izhodišču za skupinski popis, kjer je predstavljena metodologija popisa, popisovalci pa so razporejeni na popisna območja. Delavnica na terenu traja približno dve uri, opozorjeno je na najpomembnejše metodološke probleme in morebitne težave pri popisu. Navadno je popisovalcev dovolj, da se skupini z izkušenim popisovalcem pridruži en ali več neizkušenih.

Vrsta: Kosec *Crex crex*

Datum in kraj izvedbe delavnice: 5.6.2004, 4.6.2005, Dolenje Jezero, Cerknica

Št. udeležencev: 29, 30

Opombe:

Crex night je tradicionalna akcija štetja koscev na Cerkniskem jezeru. Akcija poteka vsako leto, vse od leta 1991. Udeleženci se pred samim štetjem zberejo na terenu, kjer se na približno dveurni delavnici seznanijo z metodologijo akcije. Obrazložen je namen popisa in prejšnji rezultati, do podrobnosti je opisana metodologija štetja koscev na konkretnem prostoru Cerkniskega jezera ter opozorjeno na morebitne težave in metodološki problemi, ki se najpogosteje pojavljajo med samim štetjem.

Vrsta: Beloglavi jastreb *Gyps fulvus*

Datum in kraj izvedbe delavnice: 15.4.2005, prostori DOPPS, Ljubljana

Št. udeležencev: 14

Opombe:

V sezoni 2005 smo začeli s popisom selečih se beloglavih jastreb in drugih selečih se ujed, štokelj in žerjavov preko visokih delov SPA območij zahodnega dela Slovenije (Breginjski stol, Kucelj, Volovja reber in Golič). Popis je novost v slovenskem prostoru, tako metodološko kot tudi konceptualno. Popis je zahteval veliko število popisovalcev, le-ti pa so bili pred popisom natančno seznanjeni z metodologijo in zahtevnostjo popisa. Metodologija popisa je bila usklajena z mednarodnimi priporočili.

Vrsta: Veliki skovik *Otus scops*

Datum in kraj izvedbe delavnice: 21.5. 2004, Črna vas, Ljubljana

Št. udeležencev: 8

Opombe:

Popisi velikega skovika se vsakoletno izvajajo na Ljubljanskem barju. V okviru obstoječih popisov je bila večkrat, tudi v sezoni 2004 organizirana delavnica pred skupinskim popisom, na kateri so bili popisovalci seznanjeni s popisno metodo, morebitnimi težavami pri popisu in popisnim parametrom, ki morajo biti deležni posebne pozornosti popisovalca. Delavnica je

trajala približno dve uri in je bila izvedena pred skupinskim popisom na terenskem izhodišču v Črni vasi na Ljubljanskem barju.

Vrsta: Grahasta *Porzana porzana* in mala tukalica *P. parva*

Datum in kraj izvedbe delavnice: 2.5.2005

Št. udeležencev: 10

Opombe:

Popis grahaste in male tukalice je novost med popisi, ki smo ga začeli izvajati v letu 2005. Akcija je po zahtevnosti in metodologiji precej podobna popisu kosca. Prav tako je zbirališče popisovalcev na terenskem izhodišču v Dolenjem jezeru pri Cerknici. Popisovalci so tu v približno dveurni delavnici seznanjeni z metodologijo popisa, popisnimi parametri in opozorjeni na morebitne težave pri popisu. Razdeljeni so po skupinah, dodeljena pa so jim popisna območja – glede na posamezno popisno območje in težavnost, način izvedbe popisa (popis se delno izvaja tudi z linijsko-transektnim popisom iz čolna) – pa so popisovalci opozorjeni na geomorfološke in reliefne značilnosti posameznega popisnega območja.

Vrsta: Zimsko štetje vodnih ptic (IWC)

Datum in kraj izvedbe delavnice: 10.1.2004, 6., 12. in 13.1.2005, Novo mesto, Celje, Murska Sobota, Ljubljana

Št. udeležencev: 30, 5, 9, 11

Opombe:

Januarsko štetje vodnih ptic je mednarodna akcija štetja vodnih ptic, ki sočasno poteka v več kot 150 državah sveta in večini evropskih držav. Namen štetja je redno in standardizirano spremljanje velikosti, trendov in razširjenosti globalnih populacij vodnih ptic. Januarsko štetje vodnih ptic je bilo leta 2005 v Sloveniji organizirano in izvedeno že 18. zapored. Akcija je potekala v organizaciji DOPPS, terenski popisovalci so štetje opravili prostovoljno.

Pred popisi so organizirana predstavitvena predavanja in delavnice poznavanja vodnih vrst ptic. Oboje je običajno izvajano v mestih in regijah, ki so bile v preteklosti relativno nepopolno popisane ali pa je bilo število popisovalcev majhno/ nezadostno.

Na predstavitvenem predavanju je predstavljen namen štetja, metodologija, vrste, ki jih popis zaobjema in kratek pregled dosedanjih popisov/ rezultatov zimskih štetij vodnih ptic v Sloveniji. Popisovalci so podrobno seznanjeni z vrstami, ki jih na popisu popisujemo, razdeljeni so jim učni materiali, predavanju in predstavitvi vrst pa navadno sledi obisk terena, kjer so udeleženci praktično seznanjeni z metodološkimi in drugimi problemi.

V minulih dveh letih so bila predavanja in delavnice izvedene v Novem mestu (Dolenjska regija), Celju (Srednja Sava in Savinja s pritoki), Murski Soboti (Pomurska in Ptremurska regija) ter v Ljubljani (popis reke Kolpe).

2.4 Populacijski trend popisovanih vrst

V **Tabeli 4** so predstavljene vrste, ki smo jih popisovali, populacijske ocene glede na najbolj recentno objavljeno literaturo na nacionalni ravni ter delež populacije znotraj IBA ali SPA območij. Na podlagi omenjenega, predvsem pa pridobljenih podatkov v obeh popisnih sezonah je opredeljen in interpretiran populacijski trend popisovanih vrst.

Populacijsko stanje popisovanih vrst (glej stolpec Trend v Tabeli) je razdeljeno v štiri kategorije:

- 1) **stabilno stanje populacije** – kategorija kaže na to, da je v času, odkar spremljamo populacijo vrste, le-ta stabilna, število gnezdečih parov je bolj ali manj konstantno
- 2) **zmerna ali letna rast populacije** – kategorija opisuje postopno rast populacije na katero kažejo sistematično zbirani podatki v obdobju vsaj zadnjih petih ali več let; pri nekaterih vrstah je zaradi relativno kratkega popisnega intervala težko ločiti dejansko krepitev populacije in letno fluktuacijo populacije v pozitivni smeri (težko je npr. opredeliti ali 13 gnezdečih parov črnočelih srakoperjev, gnezdečih na IBA območju Krakovski gozd in Šentjernejsko polje, ki predstavljajo najvišje ugotovljeno število vrste od leta 1999 odkar vrsto na tem območju sistematično spremljamo, pomeni dejansko jačanje populacije vrste na Šentjernejskem polju ali pa gre zgolj za naravno nihanje populacije kot odgovor na trenutne ugodne gnezditvene pogoje v minuli sezoni; po drugi strani sistematično spremljanje populacije sokola selca na najpomembnejših gnezdiščih pri nas kaže na splošno jačanje populacije in celo širjenje gnezditvenega areala vrste).
- 3) **zmerni ali letni upad populacije** – kategorija opisuje postopni počasni (zmerni) upad populacije, po drugi strani pa tudi letni upad populacije zaradi neugodnih gnezditvenih pogojev (manjša količina hrane, neugodni vremenski pogoji, kasni prihod na gnezdišča ipd.) – podobno kot pri prejšnji kategoriji je tudi tukaj pri nekaterih vrstah težko ločiti med dejanskim postopnim upadom populacije in letno fluktuacijo populacije
- 4) **močni upad populacije** – gre za kategorijo, ki označuje konstantni upad populacije vrste v času daljšega popisnega obdobja ali nepričakovani katastrofalni upad populacije, ki ga ne moremo označiti za predmet naravne letne fluktuacije populacije vrste

Pomembno je poudariti, da nekatere vrste spremljamo že daljše obdobje (npr. kosci, črnočeli srakoper, bela štoklja, velika uharica, beločeli deževnik, navadna čigra, zlatovranka ipd.), druge pa smo začeli sistematično spremljati šele v pričujoči (2005) ali prejšnji (2004) gnezditveni sezoni (npr. obe tukulici, vodomec, srednji detel, hribski škrjanec). Tako za mnoge vrste obstajajo do določene mere sistematično zbrani podatki iz preteklih let, pri nekaterih vrstah pa smo v času projekta Monitoring populacij izbranih vrst ptic dobesedno zaorali v ledino. Kljub temu smo pri večini vrst poskusili oceniti populacijski trend, kot rečeno pa le-ta sloni na podatkih različne vrste in teže

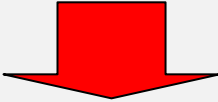

Tabela 4: Populacijske ocene in populacijski trend za vrste popisovane v sezonah 2004/05.

* Podatki so povzeti po BirdLife International (2004): Birds in Europe: population estimates, trends and conservational status. BirdLife Conservation Series N. 12, Cambridge. ** Podatki so povzeti po Polak, S. (Ur.) (2000): Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji. DOPPS, Monografija DOPPS št. 1, Ljubljana. Glede na to, da so podatki iz različnih let, vmes pa je prišlo do korekcije populacijskih ocen (ali dejanskih sprememb v velikosti populacije) gre pri nekaterih ocenah za odstopanja. Odstopanje je ocenjeno kot: U-dejanski upad velikosti populacije, P-dejanski porast velikosti populacije, N-natančnejša ocena velikosti populacije. Pojma IBA in SPA sta v ocenah združena, zaradi trenutne težavnosti ocene razlike med populacijami na njih in drugih območjih.

VRSTA	Pop. Ocena*	% populacije znotraj IBA/SPA**	Trend	Opombe
Vodomec <i>Alcedo atthis</i>	200-300	116-197 (63 %)	Prva sezona monitoringa, preizkus metode	
Mali klinkač <i>Aquila pomarina</i>	2-4	2-4 (100 %)		Populacija je vse obdobje spremljanja stabilna
Kotorna <i>Alectoris graeca</i>	100-150	95-200 (100 %) U		Upad populacije zaradi spremenjenih kmetijskih praks
Velika uharica <i>Bubo bubo</i>	30-50	20-35 (70 %)		Populacija naravno narašča; tudi zaradi uspešnega varstva na ciljnih območjih

Podhujka <i>Caprimulgus europaeus</i>	1,000-1,500	730-1240 (79 %)		Populacija je verjetno stabilna
Beločeli deževnik <i>Charadrius alexandrinus</i>	15-40	12-29 (100 %) P, N		Populacija je stabilna, tudi zaradi učinkovitega varstva
Bela štoklja <i>Ciconia ciconia</i>	195-205	75-84 (40 %)		Upad je posledica neugodnih vrem. razmer; srednjeročno je populacija narasla – to je splošen trend v Evropi
Zlatovranka <i>Coracias garrulus</i>	3-5	3-7 (100 %) U		Kritično ogrožena vrsta, ki ji v Sloveniji preti izumrtje! V letu 2005 je neuspešno gnezdil le 1 par!
Kosec <i>Crex crex</i>	500-600	432-651 (99 %) U		Vrsta je doživela velik populacijski upad in je zaradi spremenjenih kmetijskih praks kritično ogrožena. Upad populacije lahko omili le usmerjeno varstvo

Srednji detel <i>Dendrocopos medius</i>	700-900	552-831 (55 %)		Vrsta gnezdi v ranljivem habitatu, vendar je njena populacija trenutno stabilna, tudi zaradi učinkovitega varstva
Vrtni strnad <i>Emberiza hortulana</i>	200-300	500-800 (100 %) U		Vrsta je v zadnjih nekaj letih doživela katastrofalen upad populacije; razlogi so spremenjena kmetijska raba, povečana infrastruktura in usmerjen lov na vrsto. V Sloveniji je kritično ogrožena in ji preti izumrtje!
Sokol selec <i>Falco peregrinus</i>	60-80	29-49 (56 %)		Populacija vrste je v zadnjih nekaj letih narasla, to je splošen trend v Evropi
Belovrati muhar <i>Ficedula albicollis</i>	2,500-3,500	2135-2660 (73 %)		Vrsta gnezdi v ranljivem habitatu, vendar je njena populacija trenutno stabilna, tudi zaradi učinkovitega varstva
Beloglavi jastreb <i>Gyps fulvus</i>				Pri nas v času selitve pojavljajoča se kvarnerska populacija je kritično ogrožena, večja se alpska italijanska populacija, ki se pojavlja v glavnem na SZ države

Črnočeli srakoper <i>Lanius minor</i>	10-20	18-34 (100 %) U		Populacija vrste je v zadnjem desetletju na nacionalni ravni močno upadla in redno gnezdi le še na enem IBA območju – lokalno je tam populacija vrste stabilna; vrsta je zelo ranljiva, večina populacije gnezdi izven SPA območja!
Hribski škrjanec <i>Lullula arborea</i>	3,000-4,000	2240-3060 (76 %)		Populacijsko stanje vrste je najverjetneje stabilno
Veliki skovik <i>Otus scops</i>	800-1,300	670-1120 (85 %)		Vrsta doživlja (vsaj lokalno) konstanten populacijski upad in je lokalno ogrožena
Grahastra tukalica <i>Porzana porzana</i>	10-60	43-109 (100 %) N	Sistematični popis vrste je izveden prvič	
Mala tukalica <i>Porzana parva</i>	10-20	20-40 (100 %) N	Sistematični popis vrste je izveden prvič	
Navadna čigra <i>Sterna hirundo</i>	100-200	120-210 (100 %) U		Vrsta je ogrožena zaradi omejenosti na zgolj 3 gnezditvene kolonije, ki pa so v celoti znotraj SPA območij. Populacijsko stanje vrste fluktuirira med leti.
Kozača <i>Strix uralensis</i>	500-600	323-426 (68 %)		Populacijsko stanje je trenutno najverjetneje stabilno, odvisno pa je od pravičnega gospodarjenja z gozdovi

Pisana penica <i>Sylvia nisoria</i>	600-1,000	619-913 (96 %) U, N		Populacija vrste je upadla, predvsem zaradi spremenje kmetijske prakse in je lokalno kritično ogrožena
--	-----------	-------------------------------	---	--

Legenda:

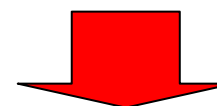
- stabilno stanje

- zmerna ali letna rast

- zmerni ali letni upad

- močni upad

3. Povzetek in zaključki

V letih 2004 in 2005 je bilo za potrebe monitoringa ptičjih populacij popisanih 22 kvalifikacijskih vrst ptic na IBA in SPA območjih širom Slovenije, poleg tega je bilo izvedeno Zimsko štetje vodnih ptic (IWC) januarja 2005. Popisane so bile vse predvidene vrste, v več kot 95 % primerov skladno s popisnimi protokoli (po predvideni metodologiji, na predvidenih popisnih območjih, v predvidenem datumskem okviru in s predvidenim vložkom energije - št. popisovalcev, potni stroški in št. popisnih dni).

V vmesnih poročilih II.-IV. so bili s strokovnega vidika interpretirani rezultati popisov glede na popise iz prejšnjih let ter najbolj recentne objavljene in neobjavljene populacijske ocene. Interpretacije so bile podane skladno z zakonskimi določili Zakona o ohranjanju narave, Uredbe o določitvi ekološko pomembnih območij, Uredbe o določitvi posebnih varstvenih območij, Direktive o pticah 79/409/EEC, Ramsarske konvencije o mokriščih in Sporazuma o ohranjanju afriško-evrazijskih selitvenih vodnih ptic. Določen je bil populacijski trend popisovanih vrst. Ugotovljeno je bilo, da so populacije 8 vrst (36,4 %) na nacionalni ravni stabilne, populacije 2 vrst (9 %) so v zmernem porastu, populacije 5 vrst (22,7 %) v zmernem upadu, populacije 3 vrst (13,6 %) kritično upadajo na nacionalni ravni, populacija 1 vrste (4,5 %) je kritično upadla na lokalni ravni, za 3 vrste (13,6 %) pa trenda nismo mogli opredeliti, ker se je začelo s sistematičnim popisom njihovih populacij šele s pričujočim monitoringom.

Podan je bil seznam v okviru projektne naloge izvedenih delavnic, predavanj in terenskih akcij (skupno 15), opisana njihova izvedba in namen v okviru vzdrževanja in jačanja popisne moči in natančne predstavitev različnih popisovalnih metod.

Podan je predlog popisovanih vrst v naslednjem popisnem obdobju in predvideni popisni interval za že popisovane vrste.

